

Zwaar weer

De storm

Zoals elke nacht varen Wannes en zoon Herman met hun garnalenkotter IJM 202 *Maria* de vissershaven van IJmuiden uit. Het waait stevig, maar de mannen zijn wel meer gewend. Nadat ze de pieren zijn gepasseerd, zetten ze koers in zuidelijke richting. Doorgaans vissen ze in de noord, maar de afgelopen weken was de vangst daar maar mager geweest en dus kiezen ze een andere visgrond. Of ze met deze wind wel dicht onder de kust zullen kunnen vissen, is een ander paar mouwen en voer voor discussie tussen vader en zoon. Een discussie die aanwakkert naarmate de wind toeneemt en het weerbeeld verslechtert. De wind is gedraaid van pal west naar noordwest en neemt elk kwartier toe in kracht. En noord of zuid gaan vissen doet er nu niet meer toe. Het enige wat ze kunnen doen, is met de kop in de wind gaan liggen en het weer afwachten.

Vader en zoon hebben zowat alle weersomstandigheden op de Noordzee meegemaakt, van vliegend stormweer tot zware onweerbuien en alles wat daar tussenin zit, maar deze keer is het wel goed raak. Maar *Maria* is ook dit keer gewillig en gedraagt zich in deze briesende storm als een vis in het water.

De zware noordwester houdt de hele nacht aan. Urenlang ligt het schip met de kop in de wind te steken. Van vissen is geen sprake. Tegen de ochtend, wanneer het licht in de lucht komt, zien ze dat ze dwars van Scheveningen liggen. Over de scheepsradio horen ze wat de storm op de kust heeft aangericht. Vooral het Zeeuwse is getroffen. Verschillende dijken op de Zeeuwse eilanden zijn doorgebroken en hele stukken land zijn onder water gelopen. Wannes en Herman voelen zich betrokken, want al wonen en varen zij wel vanuit IJmuiden, het zijn geboren en getogen Zeeuwen, 'Bressiaanders' zoals ze zich noemen.

Achter hen zien ze twee silhouetten van kotters hun richting op komen stomen. Herman pakt de koperen verrekijker en roept naar zijn vader dat het oom Piet en oom Bram van Bresjes zijn. Wannes pakt de verrekijker en tuurt in zuidelijke richting. Door de enorme hoge zeegang zijn de twee kotters slechts af en toe en heel even tussen twee hoge golven in te zien. De zee lijkt hen met momenten bijna op te slokken.

Herman pakt de hoorn van de scheepsradio en stemt af op de juiste frequentie. Hij hoort zijn ooms tegen elkaar roepen en verneemt zo dat zij hén gezien hebben. Zijn vader doet minder enthousiast. Zittend in een hoekje van het stuurhuis knikt hij alleen maar met zijn hoofd en schuift zijn alpinopet nerveus heen en weer. 'Het is goed fout in het Zeeuwse, jongen,' bromt hij, 'anders komen Bram en Piet niet de noord ingestoomd.'

Hij begint steeds sneller op zijn pruimtabak te kauwen. Het bruine vocht welt overvloedig in zijn mond, dat hij met grote precisie in zijn kwispedoor spuwt. Herman draait een zware Brandaris, terwijl hij naar zijn ooms luistert. Ze hebben nog nooit zo'n hoge zee langs de Nederlandse kust meegemaakt. In Zeeland is het zo bar, dat ze de noord in varen om te proberen Scheveningen binnen te lopen. Maar gezien de te korte pieren van Scheveningen, blijkt dit ook geen optie. De pieren verdwijnen door de hoge golven helemaal onder water, zodat deze geen bescherming bieden als ze de haven binnenlopen.

De drie broers overleggen en besluiten naar IJmuiden op te stomen. De oudste, Bram, stelt voor om even te bidden voor de mensen in Zeeland die door de ramp zijn getroffen en zeker voor degenen die omkwamen. En ja, ook een gebed om voor henzelf een behouden terugreis naar IJmuiden te vragen.

Binnenlopen in IJmuiden

De drie garnalenkotters varen dus in noordelijke richting om een poging te wagen de pieren van IJmuiden binnen te lopen. Ter hoogte van Zandvoort worden ze door de kustwacht aangeroepen en krijgen ze te horen dat het verboden is om binnen te varen. Met deze zeegang

is het veel te gevaarlijk. Ze zouden onherroepelijk op de pieren terechtkomen. Ze moeten buiten maar met de kop op de wind gaan liggen steken om beter weer af te wachten.

Wannes begint weer met zijn alpinopet te schuiven, neemt dan de hoorn van de scheepsradio van zijn zoon over en begint met een kwaai kop, en in het Zeeuws, te roepen dat hij naar binnenkomt en daar zelf wel de verantwoordelijkheid voor zal dragen. De beambte heeft dit niet meteen begrepen en vraagt om het bericht te herhalen, wat Wannes ook doet. Met nog meer heftigheid. Zijn broers Bram en Piet horen dit alles met de nodige hilariteit aan. Zij weten immers als geen ander dat je Wannes nooit iets moet verbieden, want als je dat doet, kun je er van op aan, dat hij zijn zin doorzet.

Blijkbaar zit er bij de beambte toch iemand die Zeeuws verstaat, want het bericht komt dat het allesbehalve veilig is en dat ze op een proces-verbaal kunnen rekenen als ze het verbod aan hun laars lappen. Wannes brabbelt iets onverstaanbaars terug en beëindigt het gesprek. Tegen zijn broers roept hij: 'Ik ga voorop, volg me maar, en als ik het zeg moeten jullie alles, maar dan ook alles uit jullie scheepsmotoren halen wat erin zit.'

Herman krijgt de opdracht om de zuidpier ruim genoeg te passeren, dan op de kop van de noordpier aan te varen en vlak ervoor hard stuurboord uit te gaan. Ondertussen gaat Wannes de kleine machinekamer in en laat de tweecilinder Kromhout spetteren. De motor brult als nooit tevoren.

Herman tuurt vanuit het opengeschoven stuurhuisraampje naar de zuidpier; zijn gezicht en zijn kleren nat door het buiswater. Het hele stuurhuis staat trouwens kletsnat door de overkomende zeeën. Op het moment dat Herman de zuidpier gaat passeren, landt er, schijnbaar uit het niets, een grote spierwitte meeuw op het dek van *Maria*. De meeuw fladdert weer omhoog om te landen op de garnalenketel, nog geen meter van Herman af. Hij kijkt Herman recht in de ogen en geeft met zijn vlerken aan welke kant Herman zijn roer moet leggen. Wat Herman zonder enige twijfel doet. Want op dat ogenblik herinnert hij zich de legende die zijn vader vertelde: de zielen van verdronken zeelui komen als witte meeuwen op aarde terug, met het doel alle zeelieden op alle zeeën over de hele wereld te beschermen. Nu ja, zo'n legende wordt doorgaans met een korreltje zout genomen, maar op momenten als deze, wordt er graag geloof aan gehecht. En dan hoort Herman de meeuw krijsen en in dat gekrijs meent hij te horen: 'Hard stuurboord, seun, hard stuurboord!' En hij draait het roer zo snel hij kan naar stuurboord.

Niet alleen *Maria*, ook de twee andere scheepjes krijgen tussen de koppen van de pieren verschrikkelijke klappen, maar het lukt hen. Hevig slingerend, maar behouden, varen ze de pieren van IJmuiden binnen. Nadat zij in de luwte van de wal en het forteiland zijn gekomen, komt Wannes de stuurhut ingelopen en slaat zijn zoon als compliment een paar keer stevig op de schouder. Tevreden kijkt hij achterom naar de kotters van zijn broers, die keurig achter hem aan varen.

Bij het passeren van de Semafoor worden zij weer opgeroepen door de kustwacht, maar gedrieën schakelen ze lachend de radio uit. Bij het binnenvaren van de visserijhaven, trekken alle schepen aan de sloopshoorn, als teken van compliment.

Nadat de drie kotters veilig aan de houten steiger achter in de haven liggen afgemeerd en de motoren zijn stilgezet, danken ze God voor de behouden binnenkomst. Na het gezamenlijk gebromde 'amen', denkt Herman nog even aan zijn meeuw en klimt dan de trap van de steiger op, waar hij de dienders van de kustwacht al ziet komen. 'Ben jij de schipper van *Maria*'?, vragen ze.

Herman schudt zijn hoofd, wijst achterom naar zijn vader die er ook aankomt en geeft de heren wel even mee dat zij de schipper rustig moeten benaderen. Dat doen ze ook, maar Wannes krijgt wel een proces-verbaal aan zijn broek.

Al met al blijft Wannes er gelaten onder en nodigt de dienders uit om een kop verse koffie te komen drinken, waar zij graag op ingaan. Ze vertellen hoe het in Zeeland is gesteld. Ze weten

nog niet alles, maar het is een regelrechte ramp en er zijn al veel doden te betreuren. Er blijkt dringend hulp nodig te zijn, vertellen ze. Er moeten veel hulpmiddelen die kant op, die alleen per schip kunnen worden aangevoerd en alleen over de binnenwateren.

Wannes gaat stante pede informeren of zij kunnen helpen met het verschepen van de hulpmiddelen. Het duurt niet lang voordat hij de juiste personen te pakken heeft, die zeer opgetogen zijn met het aanbod. 'Alleen is zo'n garnaalkotter door zijn mast wel te hoog om binnendoor naar Zeeland te varen.'

Wannes denkt niet dat dat een probleem zal zijn. Hij loopt onmiddellijk naar huis, waar hij zijn broers en de andere bemanningsleden aantreft. 'Wij gaan naar Zeeland!' roept hij.

Naar Zeeland

De mannen beginnen meteen het vistuig van boord te halen en de achtermasten los te maken en aan wal te leggen. De voormasten kunnen niet zo gemakkelijk van dek gehaald, maar dat is geen probleem: er wordt een zaag ingezet en de masten worden afgezaagd tot op vier meter hoogte, waar het toplicht wordt teruggezet om aan de juiste verlichting voor de binnenvaart te voldoen. Verder slaan ze voldoende brandstof en water in, en voor een week proviand.

Ondertussen stromen de schenkingen binnen. De plaatselijke reders en visserlui kopen alle kruideniers in de omgeving leeg aan zuivelproducten om met de drie kotters mee te geven naar het rampgebied. De drie Zeeuwse broers zijn nu niet zo stoer meer als ze er uitzien en ze zijn danig ontroerd door alle hulp die zij van hun collega's en andere personen rond de haven krijgen.

Onder grote belangstelling vertrekken ze vanuit IJmuiden via de Zuidersluis in de richting van Amsterdam, waar ze zich melden langs één van de steigers achter het Centraal Station, waar in alle haast door het Rode Kruis een overslagpunt is ingericht.

De dames en heren van het Rode Kruis kijken hun ogen uit als de luiken van het visruim worden geopend. De voedingswaren nemen zowat het halve ruim in beslag, maar er is nog wat plaats voor dekens en kleding. Aan dek worden nog wat kleine bootjes gehesen.

En weer worden de trossen losgegooid en trekken de drie kotters verder binnendoor naar Zeeland. Een probleem is dat niet, want Wannes heeft tijdens zijn jonge jaren op de binnenvaart gevaren en weet als geen ander de weg over de Nederlandse kanalen en de rivieren.

Onderweg hebben ze veel bekijks, want het gebeurt niet vaak dat er garnalenkotters met afgezaagde masten over de binnenwateren varen.

Aangekomen in het rampgebied worden de kotters in een haven afgemeerd en de kleine bootjes in het water gehesen. Het is de bedoeling dat die bootjes met hun buitenboordmotoren het overstroomde gebied opvaren om hulp te gaan bieden aan de mensen in de afgelegen boerderijen en huizen. Maar er is niemand die met die bootjes kan varen...!

De bemanning van de kotters verdelen zich in groepjes van twee, en dagen na elkaar verlenen ze hulp in het rampgebied. Elke avond als ze weer terug aan boord van hun eigen schepen komen, zijn ze behoorlijk aangeslagen door wat ze gezien hebben.

Wanneer ze na enkele weken terug kunnen keren, varen ze eerst naar Breskens, waar ze een nachtje slapen. Welverdiend, want ze zijn doodop. De volgende dag varen ze achter elkaar aan, over een bladstille Noordzee, terug naar IJmuiden. Daar liggen drie op maat gemaakte masten te wachten die belangeloos aan boord worden geplaatst. Ook kwam het vistuig weer aan boord en als alles gereed is, varen de drie kotters gezamenlijk de pieren van IJmuiden uit. Twee kotters varen in zuidelijke richting en één in noordelijke richting. Zoals elke dag op jacht naar de vruchten van de zee.